

Az EU 2014-2020 költségvetés és az EU klímapolitika kapcsolata – hogyan nyerhet ezen Magyarország? Eurómilliárdos lehetőségeink az éghajlatvédelemre

A 2014-2020 időszakra szóló következő EU költségvetés számos lehetőséget kínál közpénzek hatékony éghajlatvédelmi intézkedésekre való költésére. Nemcsak címkézett összegeket a Kohéziós Alapból energiahatékonyságra és megújuló energiákra, hanem kimondja, hogy a teljes költségvetés 20%-át éghajlatvédelmi tevékenységre kell fordítani. EU-s szinten ez kb. 29 milliárd € évente¹ VAGY a kibocsátás-csökkentési intézkedések becsült költségének 11%-a². A jelenlegi 2007-2013-as költségvetésben még nem ez a helyzet, a teljes potenciált ki kellene aknázni. Az EU költségvetésén belül a Strukturális és Kohéziós Alapok (KA és ERFA) 190 milliárd €-t különített el a közép-kelet-európai országoknak. A 20%-os elvet alkalmazva ez legalább 38 milliárd €-t jelentene a 7 éves időszakra Közép-Kelet-Európának (ez kb. 5,4 Mrd eur/év), azaz kb. 670 millió euró jutna Magyarországnak évente, bár elméletileg ennél több is felhasználható éghajlatvédelemre. Ez egyedülálló lehetőség, hogy Magyarország modernizálja gazdaságát, miközben az éghajlatvédelemnek, alkalmazkodásnak megfelelően alakítja infrastruktúráját, munkahelyeket és egészségesebb környezetet teremt.

Az Európai Bizottság friss munkaanyaga költség-haszon elemzést végzett a 27 tagállamra a 20%-os kibocsátás-csökkentésen túlra való elmozdulásról. A Bizottság három különböző lehetőséget azonosított ahhoz, hogy az alacsonyabb bevételű tagállamok – köztük Magyarország – fedezhessék az előfinanszírozandó éghajlatvédelmi többletbefektetéseket: ezek olyan kompenzációs, újraelosztási mechanizmusok, mint pl. a magas bevételű tagállamoknál az EU kibocsátás-kereskedelmi rendszerébe (ETS) tartozó kibocsátási jogok csökkentése, a nem-ETS célszám erősítése és a következő EU-s költségvetés nyújtotta lehetőségek kiaknázása. Magyarország és a más alacsony bevételű, kvóta-eladó közép-kelet európai országok jelentős többletbevételre tehetnének szert ezekből, hiszen az ETS fenti szigorításával a szén-dioxid ára megduplázódna, ehhez hasonlóan a nem-ETS rendszerben az új tagállamoknak költséghatékonyabb csökkenteni, és a Strukturális és Kohéziós Alapokból is hasonló, kb. 5,4 Mrd/év bevétel várható.

Az anyag az alábbiakban néhány, Magyarország számára különösen érdekes részletet tartalmaz a lehetséges éghajlatvédelmi költségvetésről, majd javaslatokat adunk a 2012 március 9-i Környezetvédelmi Tanácsülés kapcsán a magyar állásponthoz.

I. Strukturális és Kohéziós Alapok – milliárdok hozzáférhetők a kevésbé fejlett régiók számára

A Kohéziós Alapban (KA) a **68 Mrd euró** zömében kelet-közép-európai országoknak szól és közlekedési ill. környezeti projektekre fordítandó pl. hulladék, vízgazdálkodás, emellett energiahatékonyságra és megújuló energiákra; ezek nagy része éghajlatváltozást megelőző intézkedésekre költendő. Az Európai Regionális Fejlesztési Alapban (ERFA) a kevésbé fejlett régióknak jutó 170 Mrd euróból kb. **120 Mrd euró jut a közép-kelet-európai országoknak**. Az összeg 80%-át

¹ Az új EU költségvetés klímaszempontú áttekintéséhez: "Practical Options for Climate Change Mainstreaming in the 2014 – 2020 EU Budget", IEEP, Brussels, January 2012.

² Az Alacsony szénigényű gazdaság 2050-es útterve COM (2011) 112 szerint 270 Mrd euro/év befektetés szükséges a következő 40 évben.

kis-és közép vállalkozásokra, kutatás-fejlesztésekre és alacsony szénigényű tevékenységekre kell költeni.

Az ERFA minimum összegeket is címkéz az alacsony szénigényű tevékenységekre, tehát pl. energiahatékonysági és megújuló energiás projektekre: ez 6% a kevésbé fejlett régiókra (kb. 7 Mrd €) és 20% az átmeneti gazdaságokra és fejlettebb régiókra (kb. 10 Mrd €)³. **Fontos hangsúlyozni, hogy a teljes 190 milliárd eurós közép-kelet-európai keret (120 Mrd € ERFA és 68 Mrd € KA) rugalmasságot enged meg a különböző szektorokban való felhasználásra: használható kkv-k számára (szigetelési képzések, bojlerok vagy más zöldtechnológiás állások), zöldtechnológiás kutatás-fejlesztés számára vagy energiahatékonyságra és megújuló energiaforrások felhasználásának növelésére közvetlen módon, kiemelten az épületek energiatakarékosabbá tételére.**

II. Javaslatok az éghajlatbarát EU 2014-2020 költségvetéshez

Az EU költségvetési allokációk és költési prioritásoknak hatékonyan kell a zöldgazdaság fejlesztésére áthangolni a támogatásokat, mert ezek több munkahelyet teremtenek és a jövő gazdasági vezető piaci lesznek (megújuló hő- és energiatermelés, energiatakarékoság a gazdaságban, öko-innováció és dekarbonizált közlekedés stb). Ezért a Bizottság által javasolt előremutató költségvetési javaslatot támogatni és tovább erősíteni javasoljuk, a következőképpen:

1. Az éghajlatvédelmi címkézési elv támogatandó

A 2020-as klíma- és energia célszámok eléréséhez az EU költségvetésben legalább 20%-os, lehetőleg 25%-os elköltés szükséges közvetlen és közvetett éghajlatvédelmi tevékenységekhez.

Magyarország gazdasága ezzel mindenképpen jól járna, hiszen az újraelosztási mechanizmusok révén fedezni tudja a szükséges éghajlatvédelmi többletbefektetéseket, miközben majdnem 9-szeres haszonra tesz szert (ld. III. részben említett 876 millió euró megtakarítás), a címkézés pedig meglehetősen nagy rugalmasságot enged meg az elköltés hogyanjához. Tehát úgy tud élni ezzel az EU által a közép-kelet-európai országok számára nyitott helyzeti előnnyel, hogy közben nemzeti érdekeit maximálisan érvényesíti.

2. Az SKV és KHV mechanizmusokba jobban be kell építeni az éghajlatvédelmi szempontokat

A jobb integrálással biztosítható, hogy környezetileg-társadalmilag valóban megfelelő beruházások szülessenek.

3. Hatékony éghajlati nyomkövetés (tracking)

A Bizottság minden EU támogatási rendszer esetén szorgalmazza az éghajlat- és környezetvédelmi költségek nyomkövetését (tracking), a külső EU támogatások esetén már alkalmazott Rio markerek alapján. Támogatjuk a Rio markerek továbbfejlesztését, új módszer kialakítását, amely szükséges, mert a Rio markerek jelenleg nem szűrik ki a kibocsátáscsökkentési célokkal ellentétes költségeket.

III. Javaslataink az Alacsony szénigényű gazdaság 2050-es Útitervéhez⁴

A vitához hasznos háttérinformáció a Bizottság költség-haszon elemzése a 20%-os kibocsátáscsökkentésen túlra való elmozdulásról. A főbb eredmények a következők:

³ Az Európai Bizottság jogszabályi javaslatai szerint, melyeket az EP és a Tanács jelenleg tárgyal a szokásos eljárásban. A jogi csomag elfogadása 2013-ban várható.

⁴ Az anyagban az 'alacsony szén-dioxid kibocsátású gazdaság' helyett a tágabb értelmű, input oldalt is figyelembe vevő 'alacsony karbon/szénigényű gazdaság' kifejezést használjuk.

- **A 2020-ig való 25%-os EU-n belüli kibocsátáscsökkentés beruházási költségei kisebbek, mint az ennek következtében csökkenő üzemanyag-kiadásokból származó pénzmegtakarítás.** (2016-2020 időszakban az energiával kapcsolatos befektetési költségek 18 Mrd euró/év, míg az üzemanyagköltségekből származó költségmegtakarítás 20 Mrd euró/év, a referencia forgatókönyvhöz viszonyítva.)

- **A csökkentéseket a legköltséghatékonyabban az alacsonyabb bevételű tagállamokban – köztük Magyarországon - lehet kivitelezni, itt a legnagyobb potenciál. A Bizottság által javasolt újraelosztási, kompenzációs mechanizmusok fedeznék a csökkentésekhez szükséges többletbefektetéseket ezen országokban.**

Az országspecifikus költség-haszon elemzések szintén pozitívak. **Magyarország esetében a magasabb, 25%-os Uniós kibocsátáscsökkentési célból adódó, energiával összefüggő többlet beruházási költségek** (a referencia forgatókönyvhöz viszonyítva azaz a klíma csomaghoz képest) **100 millió eurót tesznek ki, míg a belőle származó teljes haszon a 876 millió eurót is eléri.** Ennek a nyereségnek összetétele: 255 millió euró a kvótaeladási többletbevételekből, 300 millió euró az üzemanyag-megtakarításokból és 321 millió euró a csökkent légszennyezés miatti csökkent egészségügyi stb. kiadásokból. **E megtérülés Magyarország számára sokkal nagyobb arányú,** mint pl. Csehországban lenne, ahol 300 millió euró többletbefektetés mellett 1529 millió euró haszon várható (míg pl. Németország számára ez 5200 millió eurós befektetést és 7373 millió eurós hasznot jelentene).

Az energiafelhasználás csökkentése az energiahatékonysági célszám kötelezővé tételével, épületek teljeskörű energiatakarékosági felújításával és energiacégek kötelezettségvállalásával jelentős mértékben képes az importált olajmennyiséget csökkenteni EU-szerte. A Nemzetközi Energia Ügynökség (IEA) szerint az elmúlt évben 315 Mrd eurót költöttek olajimportra, ami 40%-os növekedés 2010-hez képest. Az energiatakarékoság- és hatékonysági intézkedésekkel átlag kb. 1000 euró/év megtakarítás érhető el háztartásonként, és egymillió munkahely jönne létre a következő 10 évben az EU-ban, például az épületek felújítása kapcsán⁵.

Javaslatok a Környezetvédelmi Tanácsülés záróanyagához:

- Integrálják a 2020-as köztes célszámot mint mérföldkövet a szövegbe: legalább 30%-os kibocsátás-csökkentés szükséges a 40%-os csökkentés eléréséhez 2020-ra
- Támogassák a 2030, 2040 és 2050-es mérföldköveket, ahogyan az az Alacsony szénigényű gazdaság 2050-es útitervében is található
- Támogassák, hogy az Energiahatékonysági Irányelv tartalmazza következőket: kötelező 20%-os energiahatékonysági célszám, erőművek kötelezettsége az energiahatékonyságba és megfelelő épületfelújításokba való befektetésekre
- A 2014-2020 közötti EU költségvetésben a 20%-os éghajlatvédelmi címkézés támogatása és tovább erősítése.

További információ:

MTVSZ: Botár Alexa, alexa@mtvsz.hu, mobil: 70/340-9142

Föld Barátai Európa: Esther Bollendorff, esther.bollendorff@foeeurope.org tel: + 32 2 893 15 10 vagy + 32 484 564 680

Budapest, 2012. 03.05.

⁵ A jelentés: WWF & Friends of the Earth Europe: Investing for the future. More jobs out of greener budget